

Szegedi Ítéltábla

Az ügy száma:

Pf.II.20.367/2021/8.

A felperes:

(felperes neve) ((felperes címe).)

A felperes meghatalmazott jogi képviselője:

Dr. Ravasz László ügyvéd ((jogi képviselő címe).)

Az alperesek:

I. rendű alperes: (I. r. alperes neve) ((címe).)

II. rendű alperes: (II. r. alperes neve) ((címe))

III. rendű alperes: (III. r. alperes neve) ((címe).)

Az I-II-III. rendű alperesek meghatalmazott jogi képviselője:

Kardos, Pető és Törőcsik Társas Ügyvédi Iroda ((ügyvédi iroda címe).)

A per tárgya:

Szerződés részbeni érvénytelensége

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

(település neve)-ii Törvényszék, 6.P.20.936/2019/54.

A fellebbezést benyújtó fél:

Felperes, 6.P.20.936/2019/55.

Í T É L E T

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I-II-III. rendű alperesek, mint együttes jogosultak részére 64 245 (hatvannégyezer-kettőszáznegyvenöt) Ft másodfokú perköltséget, továbbá az államnak az adóhatóság felhívására 161 880 (százhatvanegyezer-nyolcszáznyolcvan) Ft fellebbezési eljárási illetéket.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s

A tényállás

[1] A felperes 2005. szeptember 13. napján közokiratba foglalt deviza alapú lakáshitel kölcsönszerződést kötött a II. rendű alperessel svájci frankban nyilvántartott, 3 900 000 Ft összegű kölcsön folyósítására. A kölcsön futamideje 180 hónap, lejáratá 2020. szeptember 30. napja volt. A tőketörlesztésre a felperes 54 havi haladékokat kapott, a türelmi idő alatt az adós csak a hiteldíjat (kamat, kezelési költség), a türelmi idő lejártát követően a hátralékot egyenletes törlesztéssel volt köteles teljesíteni. Az okirat aláírásának napján alkalmazott deviza eladási árfolyamon a törlesztőrészlet összege 112 109 svájci frank (CHF) volt. Az aktuális deviza eladási árfolyam alkalmazásával meghatározott későbbi törlesztőrészletek összegéről a hitelezők havonta értesítették a felperest. Az ügyleti kamat induló mértékét évi 2,49 %-ban, a kezelési költséget évi 3 %-ban határozták meg.

[2] A szerződés V.4. pontja az alábbiakat tartalmazta: "Az adós a szerződés aláírásával tudomásul veszi, hogy a forint/deviza árfolyam piaci mozgásából adódóan felmerül a veszteség kockázata. Kijelenti, tudomása van arról, hogy a szerződés futamideje alatt a folyósítás napján érvényes, a bank által alkalmazott forint/deviza árfolyamhoz képest a forint árfolyamának gyengülése esetén a devizában megállapított törlesztőrészletek forintban fizetendő ellenértéke akár jelentős mértékben is emelkedhet. Tudomásul veszi, hogy ezen kockázat vagyoni kihatásait teljes mértékben ő viseli. Kijelenti továbbá, hogy az árfolyamkockázatból adódó veszteség lehetőségét gondos megfontolás tárgyává tette és fizetőképességének megfelelően mérlegelte."

[3] Az I-II. rendű hitelezők követelésének biztosítására az ingatlan-nyilvántartásba jelzálogjog került bejegyzésre a felperes tulajdonát képező ingatlanra.

[4] A szerződéskötést megelőzően a hitelbírálatot az alperesek elvégezték, a hitelbírálati lap szerint 3 900 000 Ft folyósítása esetén a futamidő 180 hónap, ami havi 17 850 Ft törlesztőrészletet eredményezett a felperes 36,2 %-os eladósodottsága mellett. Az alperes ügyintézője kalkulációt készített a törlesztőrészletek összege tekintetében forint, illetve deviza alapú kölcsön esetén, az a CHF alapú kölcsön tekintetében lényegesen kedvezőbb törlesztőrészletet eredményezett.

[5] A szerződés aláírását megelőzően, 2005. augusztus 17-én a felperes kockázatfeltáró nyilatkozatot írt alá, amelyben rögzítésre került, hogy a kölcsön törlesztése forintban történik. Az egyes törlesztőrészletek forint összegét az (O.) Bank Rt. az általa alkalmazott, az esedékesség napját megelőző napon érvényes deviza eladási árfolyam alapján határozza meg. Az adós kijelentette, tudomással bír arról, hogy a kölcsönszerződésben rögzített deviza árfolyama napról-napra változik (euró esetében meghatározott +/- 15 %-ban, CHF esetében pedig bármilyen irányban és bármilyen mértékben), ezért az esedékesség napján megfizetendő törlesztőrészlet forint összege előre nem megállapítható. Ha a folyósítás napján érvényes árfolyamhoz képest a forint árfolyama gyengül, a devizában megállapított törlesztőrészletek forintban megfizetendő ellenértéke akár jelentős mértékben is emelkedhet. Tudomásul vette, hogy az igényelt kölcsön törlesztéséül szolgáló lakossági folyószámlán - a kölcsönszerződésben szereplő devizanem állandó változására figyelemmel - olyan forint összeget kell biztosítania, amelyből az (O.) Bank Rt. az esedékesség időpontjában le tudja vonni az aktuális törlesztőrészlet összegét. Kijelentette, a devizában nyilvántartott kölcsön

folyósítását úgy kéri, hogy az árfolyamváltozásokból eredő kockázat jellegét megértette, a felmerülő kockázatot viseli. Kijelentette továbbá, hogy az (O.) Bank Rt.-vel szemben az általa alkalmazott deviza vételi és eladási árfolyamok változásának kockázatából eredő igényt nem érvényesíti. A felperes a kockázatfeltáró nyilatkozatot elolvasás nélkül aláírta.

[6] Utóbb a felperes a törlesztőrészleteket nem teljesítette, ezért a II. rendű alperes a 2015. december 3. napján kelt közokiratba foglalt nyilatkozatával a kölcsönszerződést és a hozzá kapcsolódó gyűjtőszámla hitelszerződést azonnali hatállyal felmondta és felszólította a felperest a tartozás még fennálló teljes összegének megfizetésére, amely 2 086 765 Ft-ot tett ki. A felszólítás nem vezetett eredményre, a II. rendű alperes a felperessel szembeni összesen 2 023 509 Ft és járulékát kitevő követelését 2016. január 14. napján a III. rendű alperesre engedményezte, amelyről a felperest értesítették.

[7] A III. rendű alperes 2017. december 20-án végrehajtási eljárást kezdeményezett a felperessel szemben, a végrehajtási záradékot (közjegyző neve) közjegyző állította ki, a végrehajtási eljárás (végrehajtó neve) (település neve)-ii végrehajtónál van folyamatban.

A felperes keresete, az alperesek védekezése

[8] A per iratainak áttételét követően folytatódó eljárásban a felperes keresetét többször módosította: kérte a perrel érintett kölcsönszerződés teljes érvénytelenségének megállapítását, a szerződés érvényessé nyilvánítását annak megállapításával, hogy 180 Ft/CHF árfolyamon kell teljesítenie a szerződést az általa megjelölt ügyleti kamat alkalmazásával. Kérte elállása jogszerűségének megállapítását és hivatkozott az árfolyamkockázatot rögzítő szerződési feltétel tisztességtelenségére az elsőfokú bírósághoz 2019. július 5. napján érkezett keresetmódosításában (P.21.402/2018/26.).

[9] Az alperesek ellenkérelmüket 2019. június 11. napján előterjesztették, majd a felperes a 2019. július 5. napján kelt beadványában keresetét a fenti keresetmódosításnak megfelelően tartotta fenn. Előadta, az árfolyamkockázat törlesztőrészletekre gyakorolt hatásáról a szerződéskötést megelőzően semmilyen tájékoztatást nem kapott, kizárólag arról tájékoztatták, hogy a deviza alapú kölcsönök kamata sokkal alacsonyabb, mint a forint alapúaké. A jövedelmi viszonyainak megfelelő stabil és a futamidő végéig törleszthető kölcsönt kívánt igényelni, az I-II. rendű alperesek vállalták ennek nyújtását, ennek ellenére a törlesztőrészleteket – azok megemelkedése miatt - már 2015-től nem tudta fizetni. Állította, nem kapott az I-II. rendű alperesektől az ügyletre vonatkozó komplex kockázati tájékoztatást, az nem felelt meg a Hpt. 203. § (6) bekezdésében és a 9/2006. PSZÁF ajánlásában foglaltaknak. A deviza alapú szolgáltatás érvénytelensége miatt az I., II. rendű alperesek hibásan teljesítettek, ezért alkalmazandók a Ptk. 277. § (1) bekezdésében, 305., és 306. §-ában foglalt rendelkezések. Az alperesek szerződésszegése miatt megilleti az elállás joga a Ptk. 306. § (1) bekezdés b) pontja szerint. Az alperesek azért is hibásan teljesítettek, mert nem biztosították a törlesztőrészletek alacsonyabb szinten tartását a forint kölcsönök törlesztőrészleteihez képest. Ugyanezen okból hivatkozott a szerződés lehetetlenülésére is (Ptk. 312. §).

[10] A keresetmódosítás kapcsán az alperesek érdemi ellenkérelmüket 2020. február 6. napján előterjesztették, majd a felperes keresetét 2020. április 2. napján ismételtén módosította, és kérte a kölcsönszerződés felmondása jogszerűtlenségének, valamint annak megállapítását is, hogy a közjegyzői okirat a Ktv. 3. § (1) bekezdése alapján nem tekinthető közokiratnak, az alperes jognyilatkozata a végrehajtási záradék kibocsátása iránt a Ptk. 200. § (2) bekezdése alapján semmis.

[11] Az alperesek érdemi ellenkérelme a kereset és annak módosítása elutasítására irányult. A felperesnek adott árfolyamkockázati tájékoztató egyértelmű és világos volt a tekintetben, hogy az árfolyamváltozás fogyasztóra nézve kedvezőtlen hatása a törlesztőrészeltek jelentős megemelkedését eredményezheti, amelynek kockázatát teljes egészében és kizárólag az adós köteles viselni. A közokiratba foglalt kölcsönszerződés V.4. pontja, valamint a külön íven szövegezett kockázatteltérő nyilatkozat megfelel a Hpt. 203. § (6)-(7) bekezdésében, 93/13. EKG. irányelvben, az EUB. C-51/17. és C-186/16. döntésében foglaltaknak, minden tekintetben kielégíti a vonatkozó uniós irányelveket. Mindezek alapján a felperesnek - ha megfelelő körülménnyel járt el - fel kellett mérnie az árfolyamkockázat fizetési kötelezettségeire gyakorolt hatását, a részére nyújtott tájékoztatás alapján alappal nem gondolhatta, hogy az árfolyamkockázat nem valós, illetve korlátozott. Alaptalan, hogy a szerződésben vállalták a törlesztőrészelteknek a forint alapú hitelek törlesztőrészelteinél alacsonyabb szinten tartását a futamidő teljes tartama alatt, sem szóban, sem írásban ilyen tartalmú tájékoztatást a felperes nem kapott, ilyen felelősségvállalás nem következik a kockázatteltérő nyilatkozatok tartalmából. Vitatta, hogy hibásan teljesített, vagy a szerződés lehetetlenült, utóbbi tekintetében utalt arra, hogy a felperes e kereseti kérelmét a keresetmódosításában már nem tartotta fenn.

Az elsőfokú bíróság ítélete

[12] Az elsőfokú bíróság ítéletében a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alpereseknek 130 810 Ft perköltséget.

[13] Döntésében a felperes 2019. július 5-i keltezésű keresetmódosítását bírálta el érdemben, rámutatva, hogy a további keresetmódosításokat az alperes érdemi ellenkérelmének előadását követő 30 napon túl nyújtotta be, ezért azok a Pp. 146/A. § (1) bekezdése alapján elkéstek. Nem találta alkalmazhatónak a Pp. 146/A. § (4) bekezdésében foglaltakat, mert az a körülmény, hogy az EUB felperes által hivatkozott ítéletéhez kapcsolódó főtanácsnoki vélemény, illetve eseti döntés később jutott a tudomására, nem alkalmas az önhiba hiányának megállapítására.

[14] Az érdemben elbírált kereset tekintetében a szerződés érvénytelenségét a felperes által felhozott egyetlen okból sem ítélte megállapíthatónak. A felperes tisztában volt a deviza alapú hitelezés lényegével, és maga adta elő az eljárásban, hogy a külön okiratba foglalt kockázatteltérő nyilatkozatot elolvasás nélkül írta alá. A szerződés V.4. pontjában foglaltak, valamint a külön okiratban részletezett tájékoztatás megfelelt a Kúria 2/2014. PJE. határozat, a 93/13. EKG. irányelvben és az EUB ítéleteiben foglalt követelményeknek, mert az világos és érthető tájékoztatást adott az árfolyamkockázat lényegéről, annak a fogyasztó fizetési kötelezettségeire gyakorolt hatásáról. A tanúvallomásokból megállapította, a felperes a szerződéskötést megelőzően táblázatokon és grafikonokon keresztül szemléltetve kapott részletes tájékoztatást a forint és deviza hitelekre vonatkozó kockázatokról, mindezt mérlegelve a CHF alapú elszámolást választotta. Nem bizonyított az sem, hogy a felperes szóban, az írásban rögzítettől eltérő tájékoztatást kapott, az írásbeli tájékoztató elolvasásának hiányát az együttműködési kötelezettség megszegéseként értékelte.

[15] Rámutatott, a deviza alapú kölcsönök carry trade ügyletek, miután azonban a felperes ismerte az ügylet kockázatait, így ennek ellenére a szerződés nem érvénytelen.

[16] Alaptalan a felperes hivatkozása, hogy az alperesek hibásan teljesítettek. A felperes nem bizonyította, hogy az alperes vállalta a teljes futamidő alatt a törlesztőrészeltek alacsony szinten tartását, és közömbös a felperes téves feltevése is, az, hogy az árfolyam hosszabb távon nem emelkedik a folyósításkori árfolyam fölé. Kiemelte, az alpereseknek nem volt

ráhatása az árfolyammozgásokra, az a tevékenységüktől független, magának a deviza alapú hitelezésnek a lényegi tulajdonsága, amellyel a felperes tisztában volt.

[17] A szerződés nem lehetetlenült amiatt, mert az alperesek nem biztosították folyamatosan az alacsony törlesztőrészeket, annak csak a CHF-ben meghatározott összege volt fix, a forint ellenérték az árfolyamhoz igazodóan változott. A felperes oldalán következett be körülményváltozás, az, hogy a megemelkedett törlesztőrészeket nem tudta fizetni, ez független az alperesek magatartásától, e körülmény nem eredményezheti a szerződés lehetetlenülését.

A fellebbezés és fellebbezési ellenkérelem

[18] Az elsőfokú bíróság ítélete ellen előterjesztett fellebbezésében a felperes annak megváltoztatását és a 2020. április 2. napján előterjesztett keresetváltoztatásának, másodlagosan az elsőfokú bíróság által elbírált keresetének helyt adó döntést kért. Az árfolyamkockázatról nyújtott tájékoztatás tisztességtelenségének megítélése nem jogkérdés, hanem a tájékoztatás értelmezését igényli, ezért e tekintetben a korlátozott precedens rendszer nem érvényesül.

[19] Az EUB C-609/19. számú ítélet szerint nem felel meg az átláthatóság követelményének a tájékoztatás, ha azon a feltételezésen alapul, hogy a számla pénzneme és a fizetés pénzneme közötti paritás mindvégig stabil marad. Az alperesek nem adtak tájékoztatást a kamatparitásról és a forint árfolyamát befolyásoló egyéb gazdasági törvényszerűségekről és a hitelbírálatkor nem vették figyelembe a forint/deviza árfolyam esetleges jelentős ingadozását sem. Hivatkozott a 6/2006. PSZÁF ajánlásra, a PSZÁF-MNB együttes ajánlásra és az EUB C-81/19. számú ügyben készült főtanácsnoki véleményre, ismertetve azok vonatkozó rendelkezéseit. Kiemelte, az adósság visszafizetését elsődlegesen a jövedelemnek kell biztosítania, a fedezet csak másodlagos kockázatsökkentő tényezőként vehető figyelembe. A hitelbírálatkor figyelemmel kell lenni arra, hogy az adós a törlesztőrészlet emelkedése esetén is kellő fedezettel rendelkezzen. Körültekintő, mindenre kiterjedő hitelbírálat szükséges, amelynek feltételeit a PSZÁF ajánlás tartalmazza. Az alpereseknek figyelembe kellett volna venniük, hogy a törlesztőrészek akár két-háromszoros mértékre emelkedhetnek, ha ezzel nem számolt, úgy az a fogyasztótól sem volt elvárható. Mivel az alperes stabil árfolyamra számított, ezért hitelképesnek minősítette, ezáltal a fogyasztó joggal feltételezhette, hogy az árfolyamemelkedésből eredő törlesztőrészlet és tőkeemelkedés nem lesz olyan mértékű, ami fizetéseképtelenségét eredményezi. Miután az alperesek tájékoztatása nem volt átlátható, érthető és világos, ezért e szerződési feltétel tisztességtelen, ami a Ptk. 209/A. § (2) bekezdése alapján a kölcsönszerződés egészének semmisségét vonja maga után. Utalt az EUB C-609/19., C-776/19. ítéletében foglalt az árfolyamkockázati tájékoztatást érintő rendelkezésekre. A korlátlan árfolyamkockázat fogyasztóra terhelését kompenzálni kellett volna, ennek hiányában az adott szerződési feltétel tisztességtelen. Az EU állásfoglalása szerint átlag 20 %-os törlesztőrészlet változást vállaltak be a fogyasztók reálisan, az ezt meghaladó kockázat már nem telepíthető rájuk, megfelelő tájékoztatás esetén pedig ilyen tartalommal nem kötött volna szerződést. E tekintetben az átlag fogyasztó tudatát kell vizsgálni, vagyis azt, hogy a rá telepített kockázat korlátlan-e és ennek megtárgyalása esetén a szerződést megkötötte volna-e.

[20] Az I., II. rendű alperes elhallgatta az általa ismert tényleges gazdasági kockázatokat, annak a fogyasztó gazdasági helyzetére gyakorolt hatását, emiatt a szerződés érvénytelen, ennek jogkövetkezményeként a szerződést érvényessé kell nyilvánítani 180 Ft/CHF árfolyam alkalmazásával.

[21] Az elsőfokú bíróság önkényes mérlegelés eredményeként állapította meg, hogy a közjegyzői okirat nem veszítette el közokirati jellegét. A közjegyző nem adott tájékoztatást a devizaszolgáltatás lényegéről, emiatt az okirat a Kjt. 131. § (1) bekezdése alapján nem közokirat. A közjegyzőnek észlelnie kellett volna, hogy a korlátlan árfolyamkockázat nem került kompenzálásra, ezért a szerződés érvénytelen, és ez okból a közjegyzőnek meg kellett volna tagadnia a szerződés közokiratba foglalását.

[22] Sérti a Pp. 206. § (1) bekezdését annak megállapítása, hogy a felmondás nem jogszerűtlen, miután bármilyen kis tartozás is módot adott a kölcsönszerződés azonnali hatályú felmondására, amely miatt e rendelkezés tisztességtelen. Ha az alperesek figyelembe vették volna a tisztességtelenül felszámított összeget, akkor a felmondáskor nem lett volna hátralékos tartozása és nem kerül sor a szerződés felmondására sem.

[23] Az alperesek fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult. Előadták, a felperes keresetmódosítása kapcsán 2020. február 6-án terjesztették elő ellenkérelmüket, amelyhez képest a felperes 2020. április 2-iki ismételt keresetmódosítása elkészült, ezért érdemben nem vizsgálható. A felperes által hivatkozott EUB C-609/19. és C-776/19. ítéletek jelen jogvitában nem alkalmazhatók, mert azok eltérő tényálláson alapulnak, az érintett ítéletekben vizsgált szerződések semmilyen árfolyamkockázati tájékoztatást nem tartalmaznak. Emellett a tisztességtelenséget a nemzeti bíróságnak kell vizsgálnia, annak megállapítása nem az EUB feladata. Az általuk alkalmazott kockázatfeltárás megfelel a világosság, érthetőség és átláthatóság követelményének, az EUB határozatainak, ezért nem tisztességtelen. A felperes a szerződés aláírásával vállalta a korlátlan mértékű árfolyamváltozásból eredő terheket és elfogadta, hogy azt kizárólag ő köteles viselni. A Kúria is megfelelőnek találta a perbelivel azonos tartalmú árfolyamkockázati tájékoztatót. A szerződés nem tartalmaz olyan hitelezői kötelezettséget, hogy a törlesztőrészleteket a teljes futamidő alatt a forint hitelekhez képest alacsony szinten tartják, csupán az került rögzítésre, hogy a szerződés szerinti kamatmértéket számítják fel, ami nem jelenti azt, hogy az alacsonyabb lesz, mint a forint kölcsönök után fizetendő kamat.

[24] Megítélésük szerint a hibás teljesítésre való hivatkozás elkészült, egyebekben alaptalan is, az a felek közötti jogviszonyban nem értelmezhető, mert nem garantálták a teljes futamidő alatt az alacsony törlesztőrészletek biztosítását. A szerződés nem lehetetlenült, mert az az ok, ami a törlesztőrészletek emelkedéséhez vezetett, már a szerződéskötés időpontjában is ismert volt a felperes által.

[25] Az okirat közokirati jellege elvesztése miatti és a felmondás jogellenessége iránti kereset meg nem engedett keresetváltoztatás, annak érdemi vizsgálatát az elsőfokú bíróság helytállóan mellőzte.

Az ítéltábla döntésének indokai

[26] A fellebbezés alaptalan.

[27] Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, abból a jogszabályi rendelkezésekkel összhangban álló következtetéseket vont le, ítéletét teljes körűen és helytállóan indokolta, ezért azt az ítéltábla a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta. Az ítéltábla a jogorvoslati kérelemben foglaltakat a Pp. 253. § (3) bekezdése alapján a fellebbezés (csatlakozó fellebbezés), fellebbezési ellenkérelem korlátai között bírálta felül az alábbiak szerint.

[28] A felperes fellebbezésében fenntartotta, hogy az általa 2020. április 2. napján előterjesztett kereset érdemben vizsgálható, és kifogásolta, hogy annak elbírálását az elsőfokú bíróság a Pp. 146/A. §-a alapján mellőzte. A periratokból megállapíthatóan a felperes 2019.

július 5. napján benyújtott keresetmódosítását az alperesek 2019. szeptember 24. napján az elektronikus rendszerből letöltötték, ellenkérelmüket 2020. február 6. napján terjesztették elő. A Pp. 146/A. § (1) bekezdése szerint a felperes keresetét az alperes érdemi ellenkérelme előadását követő 30 napon belül változtathatta meg, amellyel szemben a felperes újabb keresetmódosítását 2020. április 2. napján nyújtotta be, amely ebből következően elkésztett, annak érdemi elbírálását az elsőfokú bíróság helyesen mellőzte. Ezért az ítéltábla sem vizsgálhatta a szerződés közokirati jellege elvesztését, valamint a felmondás jogszerűtlenségét érintő keresetmódosításokat.

[29] Alaptalanul hivatkozott a felperes az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás hiányosságaira, és annak következményeként a szerződés érvénytelenségére. Az árfolyamkockázat a kirovó és a lerovó pénznem eltéréséből adódó szükségképpen és automatikus következmény, a deviza alapú kölcsönszerződések jellegéből következik (6/2013.PJE.III/2.a. ponthoz tartozó indokolás, EUB. C-51/17. számú ítélet). A kölcsönszerződés részét képező általános szerződési feltételeknek az árfolyamkockázat viselését szabályozó kikötései a szerződés főszolgáltatására vonatkoznak, ezért adott esetben nem világos, nem érthető jellegük miatt a kikötések tisztességtelenségén keresztül idézhetik elő a szerződés egészének érvénytelenségét (1/2014. PJE. 1. pont indokolása).

[30] Az Európai Unió Bírósága a felperes által is hivatkozott C-51/17. számú ítéletében a 93/13. EGK. tanácsi irányelv értelmezése alapján - egyebek mellett - meghatározta azokat a szempontokat, amelyek figyelembevételével a nemzeti bíróságoknak vizsgálnia kell a deviza alapú kölcsönszerződések árfolyamkülönbözet viselésére vonatkozó kikötéseinek tisztességtelenségét. Az ítélet e kérdést érintő rendelkezése (a harmadik kérdésre adott válasz) szerint a 93/13. irányelv 4. cikkének (2) bekezdését akként kell értelmezni, hogy az a követelmény, amely szerint a szerződési feltételeket világosan és érthetően kell megfogalmazni, arra kötelezi a pénzügyi intézményeket, hogy elegendő tájékoztatást nyújtsanak a kölcsönvevők számára ahhoz, hogy ez utóbbiak tájékozott és megalapozott döntéseket hozhassanak. Az árfolyamkockázattal kapcsolatos feltételekre vonatkozó tájékoztatás megfelelőségének vizsgálati szempontjait illetően - lényegében megismételve a C-186/16. számú ügyben kifejtetteket - az EUB kiemelte, annak érthetőnek kell lennie a fogyasztó számára abban az értelemben, hogy az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó fel tudja ismerni, hogy a deviza alapú kölcsönszerződés megkötésével bizonyos mértékű árfolyamkockázatot vállal, mivel a nemzeti fizetőeszköz a kölcsön nyilvántartásba vétele szerinti devizához képest leértékelődhet és az a pénzügyi kötelezettségeire kiható, akár jelentős mértékű gazdasági következménnyel is járhat a számára. Lényegében az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó általános szerződési feltételek tisztességtelenségének vizsgálati szempontjait illetően az EUB ítéletek nem tartalmaznak olyan új szempontokat, amelyeket vonatkozó gyakorlatában (C-126/13., C-186/16.) az EUB korábban már ne fejtett volna ki, vagy amelyeket a Kúria már ne vett volna figyelembe a 6/2013. és a 2/2014. számú PJE határozataiban.

[31] A fentiekkel egyezően foglalt állást az EUB a C-227/18. számú ítéletében is, megállapítva, hogy a világos és érthető megfogalmazás követelményének megfelel az a deviza alapú kölcsönszerződés, amely olyan feltételt tartalmaz, amely úgy terheli a fogyasztóra az árfolyamkockázatot, hogy nem figyelmezteti kifejezetten arra, hogy az árfolyamváltozásnak nincs felső határa, ha egyfelől a fogyasztót nem csupán arról a lehetőségről tájékoztatták, hogy annak a devizának az árfolyama, amelyben a kölcsönszerződést megkötötték, emelkedhet, vagy csökkenhet, hanem értékelni tudja az árfolyamkockázatnak a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt - esetlegesen jelentős - gazdasági következményeit is.

[32] Mindezek alapján az árfolyamkockázatról való tájékoztatás akkor megfelelő, ha annak alapján az átlagosan tájékozott, körültekintő és figyelmes fogyasztó fel tudja mérni, hogy a szerződéses jogviszony fennállása alatt a nemzeti valuta súlyos leértékelődése is bekövetkezhet és ennek következtében a kölcsönszerződésből eredő pénzügyi terheléssel szembeni tartozása és ezzel együtt az általa fizetendő törlesztőrészek összege, illetve száma jelentős mértékben megnövekedhet. Lényeges, hogy sem az EUB hivatkozott ítéletei, sem a Kúria 6/2013. és a 2/2014. számú PJE határozatai szerint nem volt és nem lehetett a pénzügyi feladata a jövőbeli árfolyamváltozás ténye, iránya és mértéke prognosztizálása.

[33] Az árfolyamkockázatra vonatkozó szerződési feltételek átláthatóságát érintő követelményrendszert a fogyasztói irányelv és azt a hazai jogba átültető szabályozás, valamint az EUB ítéletei tartalmazzák. A C-26/13. EUB ítélet akként foglalt állást, hogy az adott feltételek világos és érthető megfogalmazásának követelménye ahhoz, hogy a fogyasztók tájékozott és megalapozott döntéseket hozhassanak, magában foglalja, hogy az árfolyamkockázattal kapcsolatos feltételnek nemcsak alaki és nyelvtani szempontból, hanem a konkrét tartalom vonatkozásában is érthetőnek kell lennie a fogyasztó számára abban az értelemben, hogy az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó ne csupán azt legyen képes felismerni, hogy a nemzeti fizetőeszköz a kölcsön nyilvántartásba vétele szerinti devizához képest leértékelődhet, hanem értékelni kell tudnia egy ilyen feltételnek a pénzügyi kötelezettségére gyakorolt - esetlegesen jelentős - gazdasági következményeit is. A pénzügyi intézmények feladatába tartozó tájékoztatásnak ki kell terjednie a kölcsönfelvevő lakóhelye szerinti tagállam fizetőeszköze súlyos leértékelődésének és a külföldi kamatlábak emelkedésének a törlesztőrészekre gyakorolt hatására. Mindezek közelebbről annyit jelentenek, hogy a kölcsönfelvevőnek világos tájékoztatást kell kapnia egyrészt arról, hogy a deviza alapú kölcsönszerződés aláírásával bizonyos mértékű árfolyamkockázatot vállal, amely gazdaságilag nehezen viselhetővé válhat, amennyiben az a pénznem, amelyben jövedelmét kapja, leértékelődik azon devizához képest, amelyben a kölcsönt nyújtották; másrészt fel kell hívni a banknak a figyelmet az átváltási árfolyam lehetséges változásaira és a devizában felvett kölcsönrel összefüggő kockázatokra; végül pedig a fogyasztó számára tényleges lehetőséget kell biztosítani az összes szerződéses feltétel megismerésére. Az azonban nem elvárás a pénzügyi intézménnyel szemben, hogy az árfolyamváltozást a teljes futamidőre előre felmérje (6/2013. PJE. III.3. pont indokolása), ilyen kötelezettséget a C-186/6. EUB. ítélet sem tartalmaz. Az ítélet fogyasztói irányelv 3. cikk (1) bekezdésének értelmezése tekintetében kimondja, a szerződéskötés időpontjára vetítetten kell vizsgálni a szerződéskötés összes körülményét, így azt is, amiről a szolgáltatónak a szerződéskötés időpontjában tudomása lehetett és a szerződés későbbi teljesítésére kihathatott. Lényeges, hogy a hitelezőnek a hitelbírálatot a szerződéskötés időpontjában irányadó körülmények alapján kell elvégeznie, azt kell feltárnia, hogy az adós a szerződéskötés időpontjában rendelkezésre álló jövedelme alapján képes-e a törlesztőrészek teljesítésére. Annak vizsgálatára nem terjedhet ki a hitelbírálat, hogy az adós a teljes futamidő alatt kellő fedezettel rendelkezik-e a szerződésből eredő fizetési kötelezettsége teljesítésére, mert az adós személyi körülményeiben, jövedelmi viszonyaiban bekövetkező esetleges változások kiszámíthatatlanok, azok hosszú távú felmérése nem várható el a pénzügyi terheléstől, arra elsődlegesen a fogyasztónak lehet ráhatása. A hitelbírálatkor a felperes számára ismertették a forint -és a devizahitelezés eltéréseit, grafikon segítségével szemléltették azok előnyeit és hátrányait, a felperes mindezek ismeretében döntött a CHF alapú hitel mellett. Nem hagyható figyelmen kívül, hogy a pénzügyi intézmények sem látták és nem is láthatták előre a gazdasági válság bekövetkezését, annak hatásait az árfolyamváltozásra, ezeknek a törlesztőrészekre gyakorolt hatását. Az alperesek felhívták a felperes figyelmét arra, hogy az árfolyamváltozás folytán a törlesztőrészek összege előre nem állapítható meg.

[34] A rendelkezésre álló okiratokból megállapítható, hogy a felperes az árfolyamkockázat viseléséről nem kizárólag a kölcsönszerződés V.4. pontjából szerzett tudomást, hanem arról már azt megelőzően is kapott tájékoztatást egy önálló kockázatfeltáró nyilatkozat formájában. Lényeges, hogy a felperes saját nyilatkozatából kitűnően a kockázatfeltáró nyilatkozatot nem olvasta el, e magatartásával megszegte a Ptk. 205. § (3) bekezdése szerinti együttműködési kötelezettségét, emellett nem tanúsított a 2/2014. számú PJE határozatban megfogalmazott és a szerződéskötés során elvárható kellő körültekintést. A szerződés fentebb hivatkozott pontja, valamint a kockázatfeltáró nyilatkozat is áttekinthetően, egyértelműen azonosítható, értékelhető tartalommal jelenítette meg a fogyasztó számára az ügylet kockázatait, annak alapján a fogyasztó kellő időben informálódhatott a korlátlan árfolyamkockázatról. A nyilatkozat részletezi a CHF alapú kölcsönügyletek kockázatait, annak okait is. A kölcsönszerződés érintett pontjai szerint az adós tudomásul vette, hogy a forint/deviza árfolyam piaci mozgásából adódóan felmerül a veszteség kockázata, valamint azt is, hogy a szerződés futamideje alatt a folyósítás napján érvényes és az alperes által alkalmazott forint/deviza árfolyamhoz képest a forint árfolyamának gyengülésével a devizában megállapított törlesztőrészek forintban fizetendő ellenértéke akár jelentős mértékben is emelkedhet, amely kockázat vagyoni hátrányait teljes mértékben köteles viselni. A felperes e tájékoztatás ismeretében döntött a kölcsön felvételéről, az árfolyamváltozásból eredő veszteség lehetőségeit megfontolta, fizetőképességét pedig mérlegelte. A kölcsönszerződés kikötései és a kockázatfeltáró nyilatkozat együttes tartalma alapján a felperes az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó mércéjén keresztül számításba vehette, hogy a perbeli szerződéshez árfolyamkockázat kapcsolódik, és fel kellett ismernie annak konkrét lényegét, mibenlétét, fizetési kötelezettségeire gyakorolt hatását, valamint azt is, hogy a kockázatviselésnek nincs felső határa, tehát az korlátlan. Az alperesek erre vonatkozó tájékoztatása kielégíti a világos, érthető és átlátható tájékoztatás követelményét, megfelel a felperes által is hivatkozott, a Kúria Jpe.I.60.015/20221/15. számú jogegységi hatályú határozatában kifejtetteknek. Ezért az árfolyamkockázatra vonatkozó kikötés nem tisztességtelen (Ptk. 209. §). Megjegyzi az ítéltábla, töretlen a Kúria gyakorlata abban, hogy az alperesi bankcsoport árfolyamkockázati tájékoztatója kielégíti a már hivatkozott PJE-ekben, illetve az EUB ítéleteiben részletezett követelményeket.

[35] Már utalt az ítéltábla arra, a szerződés megkötésével az volt a peres felek célja, hogy az árfolyamkockázattal és ennek ellentételezéseként a forint kölcsönnél alacsonyabb kamatmérték mellett kössenek szerződést, arra azonban az alperesek nem vállaltak kötelezettséget - és ilyen tartalmú rendelkezést a szerződés sem tartalmaz - hogy az árfolyamváltozás hatását kiegyenlíti.

[36] Helyes az elsőfokú bíróság álláspontja, hogy az I., II. rendű alperesek szerződészerűen teljesítették a kölcsönszerződésben vállalt kötelezettségüket. A felperes hibás teljesítésre alapított igénye elkésett, mer azt a Ptk. 308. § (1) bekezdése szerinti 6 hónapon túl terjesztette elő. A szerződést a felek 2005. szeptember 13. napján kötötték, az alperesi teljesítésre a kölcsön folyósításával sor került, az igény érvényesítésére vonatkozó határidő ezzel megkezdődött, a felperes azonban a hibás teljesítésre csak jelen peres eljárásban hivatkozott, amely időpontra a Ptk. 308/A. §-a szerinti igényérvényesítési határidő eltelt. Egyebekben a felperes hibás teljesítésre való hivatkozása anyagi jogi értelemben sem megalapozott, mert az alperesek a Ptk. 523. §-ában foglaltaknak megfelelően a szerződés szerinti kölcsönt folyósították, ezzel a szerződésben vállalt kötelezettségnek eleget tettek, s ahogyan arra az ítéltábla már utalt - a szerződés nem tartalmazott az alperesek részéről többletvállalást arra, hogy a törlesztőrészeket a forint kölcsön törlesztőrészeinél alacsonyabb összegben tartják a futamidő teljes időtartama alatt.

[37] Alaptalanul hivatkozott a felperes a szerződés teljesítésének lehetetlenülésére is, melyet szintén az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás hiányára, annak téves voltára, a már részletezett szerződési cél megvalósulásának lehetetlenné válására alapított. Az I., II. rendű alperes a szerződéskötéskor világos, teljeskörű és érthető tájékoztatást adtak az árfolyamkockázatról, annak következményeiről, a felperes maga is akként nyilatkozott, hogy a kedvezőbb kamatmértékre tekintettel kívánt deviza alapú konstrukciót választani, így annak lényegével tisztában kellett lennie. A Ptk. 312. §-a szerint a lehetetlenülés okának a szerződéskötést követően kell bekövetkeznie, ezzel szemben az az ok, amely miatt a törlesztőrészek utóbb megemelkedtek, a forint/CHF árfolyamának várható változása, már a szerződéskötés időpontjában is ismert volt. Ez cáfolja, hogy a szerződés az alpereseknek felróható okból lehetetlenült. Itt jegyzi meg az ítéltábla, a 6/2013. PJE. határozat 2.d. pontja szerint a deviza alapú szerződés nem irányul lehetetlen szolgáltatásra, ez okból nem érvénytelen. Emellett pénztartozásról, fajlagos szolgáltatásról van szó, a teljesítés mindaddig nem lehetetlenülhet, amíg a teljesítés helye szerinti törvényes fizető eszköz - jelen esetben a forint - létezik. E tekintetben közömbösek az adós körülményeiben bekövetkezett negatív változások, azok nem eredményezhetik a szerződés lehetetlenülését. Helyesen utalt az elsőfokú bíróság arra, önmagában az adós helyzetének a szerződéskötést követő megváltozása - akár az árfolyamváltozás ránézve kedvezőtlen megváltozása esetén - nem jelenti azt, hogy a szerződés lehetetlen szolgáltatásra irányul (BH2019.84.).

[38] A felperes az elsőfokú eljárásban nem hivatkozott arra, hogy az alperes a szerződés valamely lényeges elemét illetően őt megtévesztette, ezért ez a Pp. 146/A. §-a alapján meg nem engedett keresetváltoztatás, ezért érdemben nem vizsgálható. Megjegyzi az ítéltábla, a megtévesztésre alapítottan a szerződés megtámadásának lenne helye, az erre irányuló, a Ptk. 236. § (1) és (2) bekezdés a) pontja szerinti igényérvényesítési határidő már eltelt, ezért a kereset elbírálására abban az esetben sem kerülhetne sor, ha azt a felperes az elsőfokú eljárásban előterjeszti.

[39] A felperes fellebbezése nem vezetett eredményre, ezért a Pp. 78. § (1) bekezdése szerint köteles az I., II. és III. rendű alperesek fellebbezési eljárási költségének viselésére, amelynek összegét az ítéltábla a 32/2003. (VIII.22.) IM. rendelet 3. § (5) bekezdése és 4/A. §-a alapján állapította meg.

[40] A felperes köteles továbbá az illetékfeljegyzési joga folytán feljegyzett fellebbezési eljárási illeték viselésére a Pp. 78. § (1) bekezdése, az 1990. évi XCIII. tv. 59. § (1) bekezdése és a 6/1986. (VI.26.) IM. rendelet 13. § (2) bekezdése alapján.

Szeged, 2022. április 6.

Dr. Béri András sk.
a tanács elnöke

Dr. Lengyel Nóra sk.
előadó bíró

Zanócné dr. Ocskó Erzsébet sk.
táblabíró